

ook andere streken; en met name die onder Engelsch mandaat staan, bieden voor de zending een goede kans.

Neem b.v. Arabië. Door den oorlog is het onder Engelsch protectoraat gekomen. De koning moet op de Engelsche regeering steunen, ook al om financiële redenen, daar zijn inkomen o.a. vermindert werd met 300.000 pond, die hij tevoren uit Konstantinopel ontving, maar zich door den val van den Khalief zag ontgaan. In dit land, waarin vroeger iederen Christen een zekere dood wachtte, drongen nu colporteurs binnen met hun Bijbels, en zendeling-artsen predikten met de daad de liefde van den Heiland.

Met opzet schrijven wij dit in den verleden tijd. Immers, het schijnt, dat de toestand niet meer zoo zonnig is. De koning schijnt zich te verstaan met den koning van Egypte, om dezen te steunen in zijn streven naar den Khalief-titel. Bovendien hebben de fanatieke Hedoufienstammen in het binnenland zich vereenigd, en de koning zal met hun streng Mohammedaansch geloof ernstig rekening moeten houden. Om deze oorzaak vreezen wij, dat van de Amerikaansche plannen, om in Djedda een zendingshospitaal te stichten, niet veel komen zal. Het kookt in Arabië.

In Persië is meer leven te aanschouwen; zelfs wordt gezegd, dat er geen land is in het Nabije Oosten, dat zooveel grond voor goede verwachting oplevert als Persië. En daarvoor zijn vele oorzaken aan te wijzen.

Hier hebt ge niet het zuivere, fanatieke Mohammedanisme, maar een door vele secten verzwakte Islam. Dan dringt de Westersche cultuur van alle kanten het land binnen. Kranten en tijdschriften, die van alles leeren en zoo het conservatieve Mohammedanisme ondermijnen, worden met graagte gelezen. En zoo is er allerwegen een opwaking gekomen, die de zending bennuten kan.

De Christelijke kapellen zijn overvol; de kinderen worden naar de Chr. scholen gezonden; de colporteurs worden vriendelijk ontvangen; en waar vroeger de overgang tot het Christendom een wesen dood beteekende, propageeren de Christenen nu vrijmoedig hun geloof.

In Egypte is ook al een wolkje als eens mans hand te bespeuren. Niet alsof de haat tegen het Christendom daar niet groot zou zijn! Want toen het bloedbad, door de Turken in Smyrna aangericht, bekend werd, trokken de Mohammedaansche Egyptenaren door de straten van Alexandrië met een gebroken crucifix, als een teeken van den zege van de Halve Maan. Toch is het een teeken destijds, dat de groote Universiteit El-Azhar (zeer typeerend door Prof. Richter een Middeleeuwsche priesterschouw school genoemd) haar leerlingen-getal dalen zag van 15.000 op 6000. Ook hier nemen de vrouwen deel aan het publieke leven. En zelfs de

Mohammedaansche leeraars scharen zich onder de prediking der zendingen.

Zelfs in Klein-Azië en aangrenzende streken breekt een lichtstraal door.

Immers, de wreede vervolgingen van den Turk hebben de eenwoudse kerken, de Gregorianen of Armeniërs en de Grieksch-Katholieken, naar de Protestantische kerken en de zending toegedreven; eenwouds stonden ze kortweg gesproken vijandig tegenover elkander; maar het gemeenschappelijke gevaar heeft den scheidsmuur omgeworpen. Er is toenadering niet alleen, maar ook behoefte aan gemeenschappelijk arbeiden. Tevoren deden de inheemsche kerken aan verbreiding van het Evangelie niets en zij dachten er ook niet over om er iets aan te doen. En nu slaan zij met de zending de handen ineen. Het is een wonder Gods.

Bovendien toonen de Koerden ontvankelijk te zijn. Zelfs onder Turken, die buiten het Kemalistisch bewind staan, is toenadering op te merken.

In Palestina is de Deutsche zending teruggekeerd. Veel vonden zij er verwoest. In vroegere jaren was de zorg voor de melaatschen een hoofd-deel van hun arbeid, maar dat zal spoedig tot het verleden behooren; behalve de melaatschen-asyl der Duitschers is Palestina van melaatschen gezuiverd; zij zijn allen door den oorlog en koorts en honger omgekomen!

Syrië is ook toegankelijk voor de zending, zoo lang tenminste Frankrijk er zich handhaaft; moet het wijken voor de Turken, dan is de ellende niet te overzien. Te Beyroet heeft de zending een rezendrukkerij; en ook is opmerkelijk het verlangen naar volksscholen.

Alles te zamen genomen, kan worden gezegd, dat er in het Nabije Oosten een nieuw tijdperk is aangebroken, dat ook nieuwe krachtsontwikkeling vraagt, en het inslaan van nieuwe wegen.

Deze overwegingen hebben geleid tot het houden der groote Zendingsconferentie te Jerusalem. Daar werd voor het eerst de geheele zending onder de Mohammedanen nauwkeurig beziën en besproken. Deze Conferentie is een evenement geweest van groote en verstrekkende beteekenis in de Mohammedanen-zending.

J. D. W.

Naschrift. Reeds drie weken geleden schreven wij het bovenstaande, ook wat Arabië betreft, en wij zien nu de vrees, dat de hospitaalplannen te Djedda niet zoo gemakkelijk verwezenlijkt zullen worden, droevig bevestigd. De berichten in de bladen spreken van de zwakke positie van den Arabischen vorst, die te vergeefs de hulp van Engeland inriep tegen de oprukkende, fanatieke Wahabieten; Engeland meent, dat de worsteling om Mekka, en daarin om de oppermacht in Arabië, een godsdienststrijd is, waarin het zich niet mengen mag. Gelukt het den Bedoeienstammen Mekka te nemen, en den koning van zijn macht te berooven, dan zal dit niet in het voordeel

Na lang zieletoogen kreeg deze leer ook van den Hoogleraar Van Oosterzee, die anders in menig opzicht wel „de laatste der academische belijders” mocht heeten, in zijn Dogmatiek den genadeslag. Dat was een reden te meer voor De Heraut om te pogen, dit begraven leerstuk weer uit zijn puin op te delven: een poging, waarin het blad zóó uitnemend slaagde, dat Dr Kuyper in later jaren op zijn college Dogmatiek, *Locus de Foedere*, blz. 93, het verschil tusschen het voorheen en het thans aldus kon aangeven:

In mijn studententijd werd er over het Verbond nooit met een woord gesproken. Slechts in enkele kringen, waar de oude schrijvers nog geliefd waren, wist de man er iets van, maar vrouw en kinderen niet. Een zaak van religie was het dus toen niet meer, maar een soort theologastiek. In Utrecht gekomen, hoorde ik ervan, en ben toen de bronnen gaan onderzoeken en zoo er weer in thuis geraakt. Langzamerhand is de verbondsleer nu, Gode zij dank! weer opgekomen als een levende kracht. Men hoort er weer van in gebed en predikatie. En niet alleen de mannen, ook de vrouwen en kinderen houden er zich nu weer mee bezig.

Opmerking verdient nog, dat Dr Kuyper op het einde van dit deel een toelichting over den doop inlascht in de woorden van een oud-vaderlandsch godgeleerde. Deze godgeleerde, verder nog „onze scherpzinnige belijder” genoemd, was Appellius, die het recht op den doop voor het kind grondde, niet in het geloof der ouders, maar in de betrekking waarin het kind tot de gemeente staat.

Van dit gevoelen is Dr Kuyper later teruggekomen.

Hoe het kwam, dat hij destijds nog op Appellius dreef, verklaarde zijn zoon, Dr H. H. Kuyper, in Hamabdiel, blz. 33 en 34 aldus:

„Toen de Heraut zijne artikelen over de particuliere genade en de leer der verbonden schreef, lag dit terrein der Gereformeerde theologie zoo goed als geheel braak. De Vermittlungs-theologie, die toen heerschte, voelde het belang van deze dogma's niet. Wat onze vaders desaan-gaande geleerd hadden, lag onder het stof der eeuwen bedolven. Alleen in de kringen van ons volk, waarin het Gereformeerde leven in stilte nabloeide, werd de verbondsleer nog gekend, en het oor moest daarom wel te luisteren worden gelegd naar wat in die kringen als Gereformeerde leer gold. Nu kende men in deze kringen natuurlijk geen

der zending zijn; in zulk een overwinning zou het fanatieke Mohammedanisme zegeprelen. J. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

ACTA der Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerk, gehouden te Kalamazoo, Michigan, van 18 Juni tot 8 Juli, 1924.

Deze Acta vormen een kloek boekdeel van driehonderdvijf-en-zestig bladzijden druks. De uitvoering is bijzonder goed. De druk prachtig duidelijk en groot; de correctie is zeer nauwkeurig geweest. Het moge ons niet al te zeer hinderen als we gemeenlijk in het Nederlandsch van boeken of periodieken in Amerika gedrukt veel fouten vinden; onze stamgenooten veramerikanen in de laatste decennien bijzonder sterk. Deze Acta zijn in zeer goed verzorgd Nederlandsch gesteld, voorzover zij niet in het Amerikaansch-Engelsch werden gedrukt. Dat zulk een groot deel in die taal wordt weergegeven van het ter Synode verhandelde, strekke ten bewijze, dat het niet lang meer zal duren of de moedertaal dier kerkgemeenschap zal niet meer de taal zijn onzer stamverwanten. Dit kan ons spijten terwille van groot Nederland, echter, stel dat wij het konden, wij zouden het niet mogen voorkomen. Degenen, die van onze land-verhuizers naar Amerika trekken, zijn voor onzen stam verloren. Geheel anders staat het in dit opzicht met de emigranten naar Zuid-Afrika en nog gansch anders met die naar Nederlandsch-Indië vertrekken.

Toch kunnen onze menschen, die naar Amerika zijn verhuisd en zij, die nog zullen emigreren, ten grooten zegen zijn voor de groote Amerikaansche Republiek der Vereenigde Staten. Zij vormen daar thans reeds een betrekkelijk groot contingent van de leden der Reformed Church en zij hebben in de Christelijke Gereformeerde Kerk, met haar meer dan honderdduizend leden en haar centra in Grand Rapids, Chicago, Holland, Pellis, Kalamazoo en andere steden en staten, een kerkgemeenschap gevormd, waarin een krachtig gereformeerd leven en streven zich openbaart. Stelt deze kerkgemeenschap bijzonder de correspondentie met onze Kerken op prijs, wij moeten dat van onze zijde eveneens doen. Merkt de lezer dezer Acta telkens weer in hoe nauw verband zij met ons leven en willen leven, ons begeeren, om zoo met haar te leven, moge even sterk blijken. Willen zij gaarne van ons leeren; waarlijk wij kunnen dat ook wel van haar doen. Gaarne hadden wij reeds naar hare Synode van Kalamazoo een of meer afgevaardigden gezonden, echter het vaste voornemen en het ernstig streven der Deputaten voor de correspondentie is, om te slagen in hun pogen tot afvaardiging naar de eerstvolgende Synode in ons en hun Syno-

Latijn en de standaardwerken onzer beste theologen, die meest in het Latijn geschreven waren, waren daarom voor hen een gesloten boek. Ook de bezielde tolken der Gereformeerde levensbeschouwing uit de 16e en het begin der 17e eeuw waren slechts bij uitzondering bekend, omdat hun werken zoo zeldzaam waren geworden en te hoog in prijs. Voorzover de aansluiting aan het vroegere Gereformeerde leven geschiedde, liep de lijn meest over Brakel's Redelijken Godsdienst, of men verliet zich in Comrie's diepzinnige verhandelingen, of men dreef op de gemeedelijke predication van Smytegelt. Al te maal epigonen uit het laatste der 17e of uit de 18e eeuw, bij wie de oorspronkelijke kracht en trichheid der Gereformeerde Theologie reeds min of meer verzwakt was. Onder deze „oude schrijvers” gold nu vooral Appellius als de theoloog voor de Verbondsleer. Hij was de laatste theoloog in de 18e eeuw, die de verbondsleer uitvoerig behandeld had in zijn Aanmerkingen op het Evangelie, de Leer der Hervormde Kerk bevestigd, enz., en de helderheid van zijn voorstelling en de innige godsvrucht, die uit zijn werken straalde, hadden hem een groot vertrouwen bij ons volk geschonken. Was het dus wonder, dat Dr Kuyper Appellius beschouwde als den tolk der Gereformeerde verbondsleer en zelfs zonder zijn naam te noemen, breede citaten uit zijne werken in zijn artikelen overnam?

Bij de bespreking van den laatsten bundel „Uit het Woord” zullen we nog gelegenheid hebben nader op deze zaak terug te komen. Hier herinneren we slechts, dat Dr Kuyper in E. Voto, bij de behandeling van de catechismusvraag over den kinderdoop, tegen de theorie van Appellius opkwam.

Toch leefde ze ook toen nog zóó sterk onder het volk, dat W. de Jong, Evangelist van de Vrienden der Waarheid, die reeds in zijn geschrift uit 1880: Wat niet en wat al gereformeerd is, zich op Appellius had beroepen, nog in 1894 de verhandeling van Appellius over de ware natuur van den kinderdoop, opnieuw uitgaf. In 1900 echter ontwikkelde Ds K. Fernhout zijn ernstige bezwaren tegen de leer van Appellius aangaande den Doop der jonge kinderen. Tijdschrift voor Gereformeerde Theologie, jg. 8, blz. 83—101. Zie voorts over Appellius: G. Kramer, Het verband van Doopen Wedergeboorte, blz. 351—353. Over de Verbondsleer in de Gereformeerde Theologie, G. Vos, 1891, Grand Rapids, Mich.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

CVIII.

83. Uit het Woord. Stichtelijke Bijbelstudien. Tweede Serie. Tweede Bundel. De Leer der Verbonden. Amsterdam, J. H. Kruij, 1885.

Deze tweede Bundel van de nieuwe serie „Uit het Woord”, volgde onmiddellijk op den eersten en was in Juni 1885 compleet. Hij bestaat uit vijf deelen: I. Het Verbond des Heeren. II. De Leer van het Verbond. III. Het Verbond der werken. IV. Het verbond der genade. V. De deelgenooten van het Verbond. Als aanhangsel volgt dan nog: Een zegel des Verbonds. Het zijn behoudens het Aanhangsel alle overdrukken uit De Heraut, waarin deze artikelenreeks van 29 Augustus 1880—23 October 1881 verschenen was.

Deze artikelenreeks over de leer der Verbonden hield onmiddellijk verband met de vorige over de particuliere genade, en bedoelde te laten uitkomen, dat Uitverkiezing en Genadeverbond niet twee polen zijn, die elkaar uitsluiten, maar dat veeleer het Genadeverbond de heerlijke bedding is, waardoor het water des levens ons uit de diepte der Uitverkiezing toevloet.

Men was echter aan de Verbondsleer ontwend. De verbondstaal zweeg op onze kansels, het Verbond raakte zoek op onze catechisaties en werd aan onze hoogeschoolen als antiquiteit belachen. En het einde was, dat bijna niemand meer voelde, wat hij voor Gods eer of zijner ziele zaligheid toch eigenlijk aan die Verbondsleer had. Vandaar nu deze poging van Dr Kuyper, om aan die vergetelheid een einde te maken, en Gods kinderen, ook onder het tegenwoordig geslacht, te doen voelen, wat die Verbondsleer voor Gods verborgen omgang als religieus element in zich draagt.

Met ernst had De Heraut indertijd ook geprotesteerd tegen de geringschatting, waarin de heilige Verbondsleer door de nieuwere orthodoxie gebracht was, en met name kwam dit blad op tegen Dr Is. van Dijk, toen deze, Dr van den Bergh's proefschrift uit zijn voegen lichtend, de teedere Verbondskwestie verlaagde tot de afmetingen van een methodologisch geschil. Zie Studiën, dl VI, blz. 1—49, en De Heraut, nr 123.

dejaar 1924 in Genera afvaardigde houdt vees gaan zou vooraf hee de belangr zij de Ac ingestudee nomen va in de Ker slag. gene wachten onze afge steld. Hun leggen. E door wa rakende Dr R. Jar De eerste Synode w kende he werd de door ons deling de goed zijn Acta. Dar emimente schuilen. dan zulke Le Syn weken la zal van 1 zijn voor dat er tw en dat Pr men eenij zij praeste ga men Acta hebl aanhangig is vooral pers inza de belang van over Le leid en wel 1 van Delle uitnemene bezonnent ties niet. in getal a Dat inzake zondere Ik kan van zake kerkgeme nemen va digen me gen in de gebruikt zullen we

Met biz schijning genottenv kamf der der frau von Hfar

1. Tra 2. Le 3. Die

Dit he handel al feld, Bu buye, G

Le pri aangeve nottenver den gron van Oud- de Gerefo lofsbelijde Heidelber

Het sta inner, da zich hebl mogen d meerde k spreid on

t Kan hebben ge geschriftj waarvan met hun heb deze door de kerken k vriendelij de kenni anderen, adres ma

Wat m vooral de en helder verwacht leven in Calvinism in een kl